

**PK-YRITYKSEN SÄÄNNÖLLISEN YMPÄRISTÖTYÖN
ALOITTAMINEN JA SEURANTA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Forssa, Kestävä kehitys

Syksy, 2017

Hanna Nikkola

Kestävän kehityksen koulutusohjelma
Forssa

Tekijä	Hanna Nikkola	Vuosi 2017
Työn nimi	Pk-yrityksen säännöllisen ympäristötyön aloittaminen ja seuranta	
Työn ohjaajat	Sanna Hakkarainen, Ulla-Maija Knuutti	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietopohjaa yrityksen aktiiviselle ympäristötyölle. Työn tilaaja oli Seppälän Koulukuvat Oy, jonka ympäristötyön aloittamisen ja aktiivisen jatkamisen tukena työ toimii.

Aktiivista ympäristötyötä aloittavan yrityksen on hyvä ensimmäisenä perehtyä yritysvastuuseen ja ympäristövastuuseen. Näillä tarkoitetaan vähintään lainsäädännön vähimmäisvaatimukset ylittävää toimintaa. Kun kuluttajien tietoisuus lisääntyy, on vastuullisuus yhä enenevässä määrin merkittävä osa yrityksen imagoa. Ympäristöjohtajuuden avulla ympäristötyö saadaan integroitua osaksi yrityksen liiketoimintaa.

Yritys voi toteuttaa ympäristövastuutaan esimerkiksi hankkimalla yritystoiminnalleen ympäristösertifikaatin tai ympäristömerkin tai rakentamalla liiketoiminnalleen ympäristöjärjestelmän. Tunnetuimpia ympäristöjärjestelmiä ovat ISO 14001 ja EMAS, joille on molemmille mahdollista hankkia myös ulkopuolinen sertifiointi. Pienempiä ympäristösertifikaatteja ja ympäristömerkkejä ovat esimerkiksi Joutsenmerkki ja Ekokompassi.

Kuten yleensä aktiivisen ympäristötyön alkuvaiheissa, myös Seppälän Koulukuvat Oy:lle tehtiin alustava ympäristökatselmus. Katselmuksen avulla päästiin ajan tasalle yrityksen ympäristövaikutusten nykytilasta. Tulevaisuudessa yritykselle on tavoitteena luoda julkinen ympäristöpolitiikka. Muita mahdollisia seuraavia vaiheita työn tilaajalle voisivat olla ympäristöohjelman luominen eli ympäristötavoitteiden asettaminen sekä ympäristöviestintään ja seurantaan panostaminen.

Avainsanat ympäristövastuu, yritysvastuu, ympäristöjohtaminen, ympäristösertifiointi

Sivut 32 sivua

Degree programme in Sustainable Development
Forssa

Author	Hanna Nikkola	Year 2017
Subject	Launching and Tracking Regular Environmental Work in Small and medium-sized Enterprise	
Supervisors	Sanna Hakkarainen, Ulla-Maija Knuutti	

ABSTRACT

The goal of this thesis was to gather information on an active corporate environmental work. The work was commissioned by the company Seppälän Koulukuvat Oy which is going to use the drawn conclusions to support its active environmental work from the very beginning.

The thesis discusses launching an active environmental work. It is suggested that an enterprise should familiarize itself with issues of corporate responsibility and corporate environmental responsibility. This is achieved by exceeding the minimum level of requirements concerning the corporate procedures within environmental legislations. As the consumer consciousness increases, the environmental responsibility is a significant part of a company's image. Through environmental leadership, it is possible to integrate the environmental work with the business concept.

To get acknowledged for its environmental efforts a company can get an environmental certification for its business. The most familiar international environmental management systems are ISO 14001 and EMAS. Environmental management systems and ecolabels at national level are for example a Nordic ecolabel Joutsenmerkki and Ekokompassi in Finland.

Based on the preliminary environmental review at Seppälän Koulukuvat Oy it is possible to get a clear picture of the company's current environmental impacts. In future, the company could publish environmental policy of its own, establish an environmental agenda and invest in environmental communication and monitoring the environmental work.

Keywords corporate environmental responsibility, corporate responsibility, environmental leadership, environmental certification

Pages 32 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	YMPÄRISTÖVASTUULLINEN YRITYSTOIMINTA	2
2.1	Yritysvastuu	2
2.2	Ympäristövastuu.....	3
2.3	Ympäristölainsäädäntö.....	5
2.4	Ympäristöjohtaminen.....	6
2.5	Ympäristösertifikaatit, ympäristönhallintajärjestelmät ja ympäristömerkit	6
2.5.1	ISO 14001.....	7
2.5.2	EMAS.....	9
2.5.3	Joutsenmerkki.....	10
2.5.4	Ekokompassi	12
3	SÄÄNNÖLLISEN YMPÄRISTÖTYÖN ENSIMMÄISET VAIHEET.....	13
3.1	Alustava ympäristökatselmus	13
3.2	Ympäristöpolitiikka.....	15
4	YMPÄRISTÖTYÖ PYSYVÄKSI OSAKSI YRITYSTOIMINTAA	16
4.1	Ympäristöohjelma	16
4.2	Ympäristöviestintä	17
4.3	Ylläpito ja seuranta.....	18
5	TYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	18
5.1	Ympäristökatselmus voi järkevöittää toimintaa	18
5.2	Ympäristötoimilla kilpailuetua	19
6	ALUSTAVA YMPÄRISTÖKATSELMUS SEPPÄLÄN KOULUKUVAT OY:LLE.....	19
6.1	Työn vaiheet	19
6.2	Työskentelytavat	20
6.3	Työn toteutus	20
7	YMPÄRISTÖTYÖN JATKAMINEN SEPPÄLÄN KOULUKUVAT OY:SSÄ	22
7.1	Ympäristöohjelman luominen.....	22
7.2	Ympäristöviestintä	24
7.3	Ympäristötoimien ylläpitäminen ja seuranta.....	24
8	POHDINTA.....	24
	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Yritysten ympäristövastuu on usein merkittävä tekijä yritysten kilpailukykyä tarkasteltaessa ja aiheena tämän vuoksi erittäin kiinnostava. Kansainvälisesti ja Suomessa suuret yritykset ovat jo ympäristötyössä huomattavasti pienempiä yrityksiä edellä. Suurilta yrityksiltä odotetaan ympäristövastuullisuutta ja usein myös sertifikaattia ympäristövastuullisen toiminnan osoittamiseksi.

Pienillä ja keskisuurilla eli alle 250 työntekijän yrityksillä (pk-yritykset) ei usein ole ympäristösertifiointia. Kuitenkin pienemmätkin yritykset kiinnittävät nykyään erityistä huomiota ympäristövastuuseensa. Kun yritys aloittaa perusteellisen perehtymisen ympäristötoimiinsa ja ympäristövastuunsa kehittämisen, ovat ensimmäiset merkittävät toimet alustavan ympäristökatselmuksen tekeminen ja yrityksen ympäristöpolitiikan luominen.

Koska yritysten ympäristövastuu on yleisesti yhä tutumpi aihe, on myös siitä saatavilla olevan tiedon määrä lisääntynyt. Tiedon määrän lisääntyessä myös pienemmillä resursseilla aiheeseen perehtyminen on helpottunut. Näin myös pienemmätkin yritykset pääsevät helpommin syventymään ympäristövastuu-aiheeseen.

Opinnäytetyön tilaajana on työn kirjoittajan työnantaja Seppälän Koulukuvat Oy. Yritys tavoittelee aktiivista otetta ympäristötoimiinsa. Seppälän Koulukuvat Oy on koko Suomen alueella toimiva koulu- ja päiväkotikuvauksiin erikoistunut valokuva-alan pk-yritys, jonka pääkonttori ja valokuvavalmistamo sijaitsevat Vaasassa. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantona ja toimeksiantajalle toimitetaan opinnäytetyön lisäksi jälkikäteen opinnäytetyön teoriapohjan avulla valmistuva alustava ympäristökatselmus.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä yritysten ympäristövastuuseen yleisellä tasolla sekä tarkemmin ympäristövastuullisen yritystoiminnan ensimmäisiin vaiheisiin: alustavan ympäristökatselmuksen ja ympäristöpolitiikan luomiseen. Myös erilaisia ympäristösertifikaatteja ja ympäristömerkkejä tarkastellaan, valikoimalla niistä työn tilaajalle sopivimmat sertifikaatit ja merkit. Lopuksi pohditaan myös yritystoiminnan ympäristötoimien seuraavia vaiheita: ympäristöohjelman luomista, ympäristöviestintää ja ympäristötyön seurantaa.

Työtä ja sen tuloksia käytetään teoriapohjana Seppälän Koulukuvat Oy:n alustavan ympäristökatselmuksen tekemisessä ja ympäristöpolitiikan luomisessa. Opinnäytetyötä käytetään apuna toimeksiantajan ja työn kirjoittajan pohtiessa Seppälän Koulukuvat Oy:n ympäristöpolitiikkaa ja yrityksen ympäristötyön mahdollisia seuraavia vaiheita.

Opinnäytetyön lähteiksi on valikoitunut kirjallisuutta, joka käsittelee yritystä ja ympäristövastuuta, ympäristöjohtamista, ympäristöjärjestelmiä ja niiden luomista, yritysten ympäristöpolitiikkaa sekä erilaisia ympäristösertifiointimenetelmiä. Lähteinä on lisäksi käytetty aiheeseen liittyviä internet-sivustoja.

2 YMPÄRISTÖVASTUULLINEN YRITYSTOIMINTA

Tässä luvussa perehdytään tarkemmin yritysten ympäristövastuuseen. Aluksi käsitellään yritysvastuun ja ympäristövastuun käsitteitä, yritysvastuun historiaa ja tarkemmin ympäristövastuullisen yritystoiminnan eri osa-alueita sekä keinoja, joilla yritys voi edistää ympäristövastuullisuuttaan. Myös ympäristölainsäädäntöä käydään pintapuolisesti läpi ja selvitetään ympäristöjohtamisen käsite. Lopuksi perehdytään vielä muutamainkin merkittäviin ympäristösertifikaatteihin ja ympäristömerkkeihin.

2.1 Yritysvastuu

Euroopan komission määritelmän mukaan yritysvastuu on vapaaehtoista toimintaa, jossa yritys sisällyttää sosiaaliset ja ympäristölliset huolenaiheet yritystoimintaansa ja yhteistyöhönsä sidosryhmiensä kanssa. Tämän määritelmän mukaisesti yritysvastuu määritellään usein vapaaehtoiseksi yhteiskuntavastuun toteuttamiseksi. (Harmaala & Jallinoja 2012, 16.) Juutinen ja Steiner (2010, 22) määrittävät yritysvastuun lainsäädännön vähimmäisvaatimukset ylittävän toiminnan toteuttamisena. Nurmen (2006, 137) mukaan vastuullisuus näkyy liiketoiminnassa avoimena ja läpinäkyvänä toimintana, joka kunnioittaa yrityksen vaikutuspiirissä olevia ihmisiä ja luontoa.

Yritysvastuullinen toiminta on kestävän kehityksen mukaista ja sen katsotaan jakaantuvan samoihin kolmeen osa-alueeseen kuin kestävän kehityksenkin: taloudelliseen, sosiaaliseen, ja ympäristövastuuseen. Nämä kolme osa-aluetta kytkeytyvät voimakkaasti yhteen ja luovat yhtenäisen yritysvastuun kattomääritelmän. (Harmaala & Jallinoja 2012, 16–18; Juutinen & Steiner 2010, 20–21.)

Yritysvastuun yhteydessä puhutaan usein välittömästä ja välillisestä vastuusta. Välitön vastuu tarkoittaa yrityksen toimista muun muassa yrityksen taloudelle, henkilöstölle, asiakkaille ja ympäristölle suoraan aiheutuvia vaikutuksia. Välillinen vastuu tarkoittaa yrityksen toimista aiheutuvia vaikutuksia ympäröivälle yhteiskunnalle ja ympäristölle. (Harmaala & Jallinoja 2012, 16–17.)

Harmaalan ja Jallinojan (2012, 18–20) mukaan taloudellinen vastuu edellyttää yrityksiltä kilpailukykyä ja pitkäkestoista kannattavuutta, joiden

avulla myös yhteiskunta hyötyy taloudellisesti yrityksen toiminnasta. Sosiaalinen vastuu puolestaan kattaa henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi myös muiden sidosryhmien hyvinvointia, muun muassa yhteistyökumppaneiden huolellisen valinnan ja tuoteturvallisuuden kautta.

2.2 Ympäristövastuu

Suomen lainsäädännössä on säädetty luonnonsuojelusta jo 1920-luvulla. 1960-lukuun asti kaikki ympäristönsuojelulliset toimet yritysmaailmassa ovat olleet vain lainsäädännön mukaisia. Pitkään jatkuneen teollistumisen ympäristöhaitat alkoivat Suomessa ja kansainvälisesti tulemaan julki 1960-1970-luvuilla. Erilaiset ympäristöonnettomuudet, muun muassa kivihiilen poltosta johtuneet happosateiden aiheuttamat metsien kuolemat, herättivät ihmisten huolen ja ensimmäisiä kertoja ympäristöasioista heräsi laajempaa keskustelua. Ihmiset vaativat yrityksiltä ympäristövastuullista toimintaa ja Suomen ympäristölainsäädäntöä tarkennettiin. Tuolloin ympäristönsuojelu nähtiin kuitenkin yritysmaailmassa vielä turhana, ylimääräisenä kustannuseränä. (Harmaala & Jallinoja 2012, 26; Juutinen & Steiner 2010, 28; Rohweder 2004, 100–101.)

Ympäristövastuun aihe sai paljon julkisuutta kansainvälisellä tasolla vuonna 1987, kun kestävän kehityksen termi määriteltiin ensimmäisen kerran. Norjan silloinen pääministeri Gro Harlem Brundtland johti Yhdistyneiden kansakuntien (YK) komissiota, joka käsitteli käytettävissä olevien luonnonvarojen ja ihmiskunnan kulutuksen huomattavan eron ongelmaa. (Suomen YK-liitto 2015.) Brundtlandin komission antamassa loppuraportissa kestävän kehityksen käsite määritettiin seuraavasti: "Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa." (WCED 1987).

Vuonna 1987 YK:n komissio määritteli loppuraportissaan myös kestävän kehityksen osa-alueet, joita ovat taloudellinen osa-alue, ympäristöllinen osa-alue, kulttuurinen osa-alue ja sosiaalinen osa-alue (WCED 1987). Sittemmin kulttuurinen osa-alue on toisinaan yhdistetty sosiaaliseen osa-alueeseen, erityisesti yritys vastuuta tarkasteltaessa. Näin tehdään myös tämän opinnäytetyön luvussa 2.1. Kestävän kehityksen termin määrittämisen jälkeen myös ympäristön kestävyys nousi laajemmin esille ja pikkuhiljaa myös yritysten ympäristövaikutuksiin kiinnitettiin enenevässä määrin huomiota. Juutisen ja Steinerin mukaan (2010, 29) yritysten ympäristöraportointi alkoi yleistyä Suomessa 1990-luvulla.

Koska ilmastonmuutosta ja ihmisen aiheuttamia ympäristöhaittoja ymmärretään nykyään laajemmin, pyrkii yhä useampi yritys toimimaan entistä vastuullisemmin ja ympäristöystävällisemmin. Ympäristövastuullinen toiminta on usein yritykselle taloudellisesti kannattavaa, sillä se järkeistää toimintoja ja voi parantaa yrityksen kilpailukykyä. Myös kuluttajat ovat nykyään entistä tietoisempia ympäristövaikutuksista ja osaavat vaatia vastuullista ja läpinäkyvää toimintaa yrityksiltä, joiden tuotteita tai palveluita

he käyttävät. (Nurmi 2006, 136; Pesonen, Hämäläinen & Teittinen 2001, 10.)

Ympäristövastuullinen yritystoiminta edellyttää Harmaalan ja Jallinojan (2012, 22) mukaan yritykseltä toimintaansa koskevan ympäristölainsäädännön tuntemusta sekä hyvän tavan mukaisia toimintatapoja. Ympäristövastuullisuus edellyttää myös yrityksen ympäristövaikutusten tuntemista, toiminnan kehittämistä ja tarvittavien muutosten toteuttamista. Nurmen (2006, 137) mukaan keskeistä ympäristövastuussa on luonnonvarojen tehokas käyttö, säästeliäisyys, luonnonvarojen suojelu, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastonmuutoksen torjuminen ja vastuu yrityksen tuottamien tuotteiden ja palveluiden ympäristöystävällisyydestä koko niiden elinkaaren ajan.

Pk-yritysten ympäristövastuu on Nurmen (2006, 138–139) mukaan erittäin konkreettista ja hän esitteleeekin siitä kootun esimerkkitaulukon pk-yritysten ympäristövastuutoimista. Taulukko on alun perin tanskalaisen Commerce and Companies Agencyn kokoama ja se esitellään mukaillusti taulukossa 1.

Taulukko 1. Esimerkkejä pk-yritysten ympäristövastuutoimista (Nurmi 2006, 138)

Esimerkkejä energian ja resurssien käyttöön liittyen	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuuden lisääminen energian ja resurssien käytöstä • ”Vihreiden” teknologioiden käyttäminen • Energiatehokkaampi ja säästeliäämpi käyttäminen • ”Vihreiden” materiaalien ja luonnonvarojen suosiminen • Paikallisen energian käyttäminen • Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen
Esimerkkejä saastuttamiseen ja jätehuoltoon liittyen	<ul style="list-style-type: none"> • Päästöt ympäristöön • Uusien, edistyneempien tekniikoiden käyttöönotto • Kierrätys ja uusiokäyttö • Paikallisten vaikutusten huomioiminen: esim. melujen ja hajujen minimoiminen
Esimerkkejä tuotevastuuseen liittyen	<ul style="list-style-type: none"> • Tuotantoketjun ympäristövaikutuksen huomioiminen ja kehittäminen • Tuotteen elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset • Tuotteen sertifiointi ja ympäristömerkinnät • Pakkausmateriaalien vähentäminen • Kuluttajalle mahdollisuus kierrättää tai uusiokäyttää tuote
Esimerkkejä liikenteen ja liikumisen suunnitteluun liittyen	<ul style="list-style-type: none"> • Pyrkimys tehostaa logistiikkaa • Henkilöstön työmatkojen ympäristövaikutusten vähentämisen tukeminen: esim. taloudellinen tuki julkiseen liikenteeseen, etätyömahdollisuudet • Kokousmatkojen vähentäminen ja korvaaminen esimerkiksi konferenssipuheluin

Ympäristövastuu voidaan yritys vastuun tapaan jakaa välittömään ja välilliseen vastuuseen. Välittömään ympäristövastuuseen lukeutuu yrityksen toiminnasta suoraan aiheutuvat ympäristönäkökulmat kuten kestävä raaka-aineiden ja energian käyttö sekä jätteiden ja päästöjen määrän rajoitus. Välilliseen ympäristövastuuseen luetaan esimerkiksi yrityksen yhteistyökumppaneiden ympäristövastuullinen toiminta. (Harmaala & Jallinoja 2012, 22; Rohweder 2004, 99.)

2.3 Ympäristölainsäädäntö

Ympäristövastuullisen yritystoiminnan pohjana toimii ympäristölainsäädäntö. Ympäristölainsäädännön merkittävin laki on Ympäristönsuojelulaki (527/2014). Yritystoiminnassa erityisesti huomioitavia Ympäristönsuojelulain pykälä ovat seuraavat:

- ”Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvillöolovelvollisuus*). ” (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 § 6.)
- Lisäksi toiminnanharjoittajalla on ympäristön pilaantumisen ehkäisy- ja rajoitusvelvollisuus. Ensisijaisesti ympäristön pilaantuminen tulee ehkäistä täysin, mikäli se ei ole mahdollista, tulee pilaantuminen rajoittaa mahdollisimman pieneen. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 § 7.)

Muita yritysten ympäristövastuullisuudelle merkittäviä lakeja ja niiden merkittäviä pykälä, yrityksen toimialasta riippuen, ovat seuraavat:

- ”Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.” (Jätelaki 646/2011 § 8.)
- Jätelaki (646/2011) § 9, joka määrittää tuotteen valmistajalle, markkinoille saattajalle ja jakelijalle velvollisuuksia huolehtia siitä, että tuotannossa ja pakkaamisessa toimitaan säästelevästi ja mahdollisimman ympäristöystävällisesti ja niin, että jätettä muodostuu mahdollisimman vähän.
- Kemikaalilaki, jolla pyritään suojelemaan ympäristöä ja terveyttä kemikaalihaitoilta. Laissa säädetään, että kemikaaleja käsittelevän tahon on oltava selvillä ja ehkäistävä kemikaalin mahdollisia terveys- ja ympäristöhaittoja. Lisäksi on mahdollisuuksien mukaan käytettävä vähiten mahdollista vaaraa aiheuttavia kemikaaleja. (Kemikaalilaki 599/2013 § 19.)
- Työturvallisuuslaki, jossa säädetään työnantajan ja -tekijän velvollisuuksista muun muassa seuraavilta osin: työsuojelu, perehdytys,

työergonomia, tarvittavat suojaimet ja ensiapuosaaminen. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

- Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) velvoittaa, että kulutustavaroiden ja -palveluiden on oltava turvallisia niin, ettei niistä aiheudu terveys- tai omaisuushaittoja.
- Kuluttajansuojalaki (38/1978) edellyttää noudattamaan hyvää markkinointitapaa ja säättää kuluttajankaupasta muun muassa kaupan purkamisesta (palautuksista) ja maksumenetelmistä.
- Henkilötietolaki säättää, että henkilötietoja käsitellessä tulee olla huolellinen, ne eivät saa olla virheellisiä (*virheettömyysvaatimus*) ja niitä saa kerätä vain oikeaan käyttötarkoitukseen (*tarpeellisuusvaatimus*). Henkilötietoja keräävän tahon tulee laatia rekisteriseloste, josta ilmenee rekisterinpitäjän nimi ja yhteystiedot, tietojen käsittelyn tarkoitus, kuvaus rekisteröityjen ryhmästä, tietojen mahdollinen luovutus ja rekisterin suojaus. Rekisteriselosteen tulee olla julkisesti saatavilla. Myös asianmukaisesta tietoturvallisuudesta on huolehdittava. (Henkilötietolaki 523/1999.)

2.4 Ympäristöjohtaminen

Jotta ympäristönäkökulmat saataisiin integroitua pysyväksi osaksi yrityksen toimintaa, on Kippo-Edlundin (2006, 118–119) mukaan yrityksen johdon sitouduttava ympäristötavoitteisiin ja otettava ne osaksi yrityksen johtamista. Ympäristöjohtamisen tavoitteena on tehostaa yrityksen toimia, välttää ympäristöhaittojen aiheutumista sekä lisätä ympäristötietoisuutta. Ympäristöjohtamisen työkaluna voidaan käyttää ympäristöjärjestelmää.

Ympäristöjohtaminen parantaa yritysten imagoa ja tuo yritystoiminnan vastuullisuudelle uskottavuutta. Ympäristöjärjestelmän avulla yrityksen on helpompaa ja tehokkaampaa seurata ympäristölainsäädäntöä ja viranomaisten ympäristövaatimuksia. Ympäristöasioita tehostamalla voidaan saada pienennettyä yrityksen kuluja, esimerkiksi jätekustannusten pienentyessä. (Kippo-Edlund 2006, 119.)

2.5 Ympäristösertifikaatit, ympäristönhallintajärjestelmät ja ympäristömerkit

Tunnetuimmat ympäristönhallintajärjestelmät ovat kansainväliset ISO 14001 ja EMAS. Näiden lisäksi on useita erilaisia paikallisia ympäristösertifikaatteja, ympäristömerkkejä ja ympäristönhallintajärjestelmiä, kuten esimerkiksi Joutsenmerkki, WWF:n Green Office -ympäristöjärjestelmä ja ainakin toistaiseksi vain pääkaupunkiseudulla ja Hyvinkäällä käytössä oleva Ekokompassi.

Pk-yritykselle paikallinen sertifikaatti, kuten Ekokompassi, on usein luonnollisempi vaihtoehto, sillä se on vähemmän työläs ja mahdollisesti myös

edullisempi kuin kansainväliset suuret hallintajärjestelmät. Suuret yritykset puolestaan suosivat tunnettuja kansainvälisiä ympäristöhallintajärjestelmiä, erityisesti kansainvälisillä markkinoilla toimiessaan.

Yritys voi halutessaan luoda myös oman kevennetyn ympäristöjärjestelmän. Kevennetyn ympäristöjärjestelmän voi tehdä seuraamalla ISO 14001-järjestelmän tai EMAS-järjestelmän vaiheita, jolloin ympäristöjärjestelmälle on myöhemmin, yrityksen niin toivoessa, mahdollista saada ulkopuolinen ympäristösertifiointi. Kevennettyä ympäristöjärjestelmää luotaessa on hyvä aloittaa alustavan ympäristökatselmuksen tekemisellä, jonka merkittävin osio on ympäristövaikutusten tunnistaminen. Lisäksi kannattaa luoda yritykselle ympäristöpolitiikka. Näiden toimenpiteiden jälkeen yritykselle voidaan tehdä oma yksilöllinen ympäristöohjelma, jonka mukaan yritys seuraa toimintansa ympäristönäkökohtia sekä toteuttaa sille asetettuja ympäristöpäämääriä ja ympäristötavoitteita. (Kippo-Edlund 2006, 122–124.)

Ympäristöjärjestelmään on erityisen tärkeää saada sisällytettyä jatkuvan parantamisen periaate. Sertifioitavissa järjestelmissä jatkuvaan parantamiseen sitoutuminen on edellytyksenä sertifiointille, mutta se on hyvä pitää ympäristötyötä eteenpäin vievänä tavoitteena myös, kun tekee kevennettyä ympäristöjärjestelmää. Yrityksen ympäristötyön jatkuvaa parantamista kannattaa ylläpitää esimerkiksi asettamalla säännöllisesti uusia ympäristötavoitteita. (Pesonen ym. 2001, 72.)

Seuraavissa luvuissa käydään pääpiirteittäin läpi suurimmat ympäristöhallintajärjestelmät ISO 14001 ja EMAS. Näiden lisäksi käydään läpi pk-yritykselle mahdollisesti sopivimpien Joutsenmerkin ja Ekokompassin vaatimuksia ja etuja pääpiirteittäin. Ekokompassin rajatun alueen vuoksi se ei ole vielä työn tilaajalle potentiaalinen sertifiointimenetelmä, mutta sen saatavuus mahdollisesti laajenee tulevaisuudessa, joten sen vuoksi sekin sisällytetään työhön. Työn tilaajalla on oma kuvavalmistamo, jonka vuoksi lähinnä toimistoille luotu WWF:n Green Office -järjestelmä jätetään käsittelemättä tässä työssä.

2.5.1 ISO 14001

ISO 14001 on toinen kansainvälisen standardisointijärjestö ISO:n (International Organization for Standardization) ISO 14000 -sarjan ympäristöjärjestelmästandardeista. ISO 14000 -sarja on suunniteltu yritysten ja organisaatioiden ympäristöasioiden hoitamiseen. Sarjan ympäristöjärjestelmästandardit ovat:

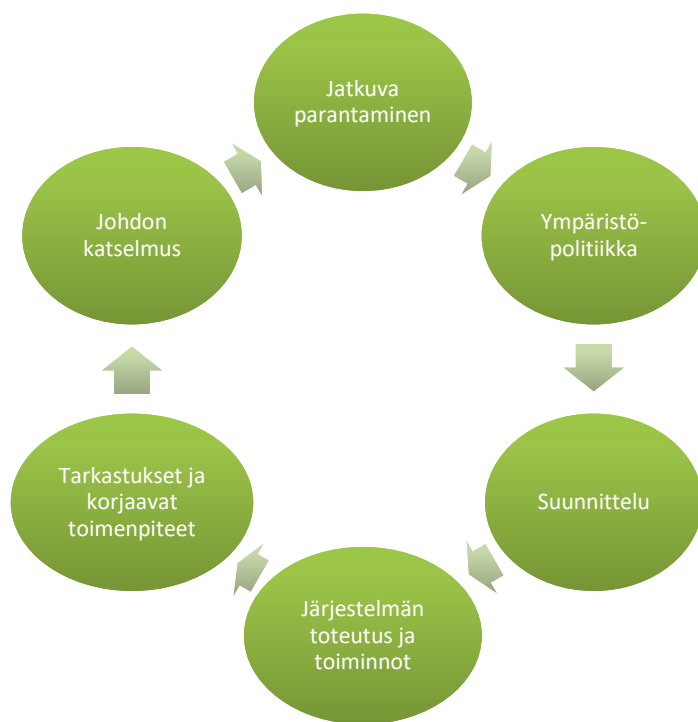
- ISO 14001 Ympäristöjärjestelmän spesifikaatio ja ohjeita sen käyttämiseksi
- ISO 14004 Ympäristöjärjestelmät: yleisiä ohjeita periaatteista, järjestelmistä ja tukea antavista menetelmistä. (Pesonen ym. 2001, 11–12.)

ISO 14000 -sarjan standardien avulla yritys voi rakentaa ympäristönhallintajärjestelmän ja halutessaan hankkia ulkopuolisen sertifiointin järjestelmälleen (Pesonen ym. 2001, 12). Rohwederin (2004, 168) mukaan Suomessa suosituin ympäristöjärjestelmä on ISO 14001.

ISO 14001 -sertifiointin saamiseksi yrityksen on luotava ympäristöjärjestelmä, jonka vaatimuksena on, että yritys tunnistaa ympäristönäkökohdansa, asettaa tavoitteita niiden parantamiseen sekä sitoutuu jatkuvaan parantamiseen ja vastuulliseen toimintaan. Ympäristöjärjestelmä tavoittelee lainsäädännön ja muiden yritystä velvoittavien säännösten ja ohjeistuksien täyttämistä, ympäristösuojelutason jatkuvaa parantamista sekä ympäristötavoitteiden saavuttamista. (Kiwa Inspecta n.d.) Aiemmin jatkuvan parantamisen painopiste ISO 14001 -järjestelmässä oli itse ympäristöjärjestelmän parantamisessa, vuoden 2015 uudistuksen myötä painopiste on nimenomaan ympäristötyön parantamisessa (Suomen standardisoimisliitto SFS ry n.d.). Yritys voi parantaa ympäristönsuojelutasoa esimerkiksi vähentämällä päästöjä, energiankulutusta, jätemääriä tai käyttämällä luontoystävällisempiä raaka-aineita (Pesonen ym. 2001, 12; Rohweder 2004, 169–170).

ISO 14001 -järjestelmän rakentaminen aloitetaan alustavan ympäristökatselmuksen tekemisellä ja ympäristöpolitiikan luomisella. Seuraavassa vaiheessa määritellään yritykselle ympäristöohjelma, joka sisältää ohjeistuksia ja kehitystavoitteita. Ympäristöohjelmassa määritetään myös koulutus- tarpeet, tiedonkulku, vastuuhenkilöt, dokumentointi sekä valmius ja toimiminen hätätilanteissa. (Pesonen ym. 2001, 12; Rohweder 2004, 169–170.)

ISO 14001 ympäristöjärjestelmän malli kuvataan Kippo-Edlundia (2006, 120) mukaillen kuvassa 1 (s. 9). Jatkuva parantaminen on ympäristöjärjestelmän keskeinen tekijä, johon palataan aina säännöllisin väliajoin. Ympäristöpolitiikan luominen on yksi ensimmäisiä toimia, jonka jälkeen suunnitellaan ympäristöohjelman sisältö ja ympäristöohjelmaa toteuttavat järjestelmän mukaiset toimet. Ennen johdon katselmusta tehdään vielä tarvittavat korjaukset yrityksen toimintatapoihin. Johdon katselmuksessa arvioidaan jatkuvan parantamisen periaatteen toteutumista ja päivitetään tarvittaessa ympäristöpolitiikkaa, jonka jälkeen sama kierros alkaa alusta.

Kuva 1. ISO 14001 ympäristöjärjestelmän malli (Kippo-Edlund 2006, 120)

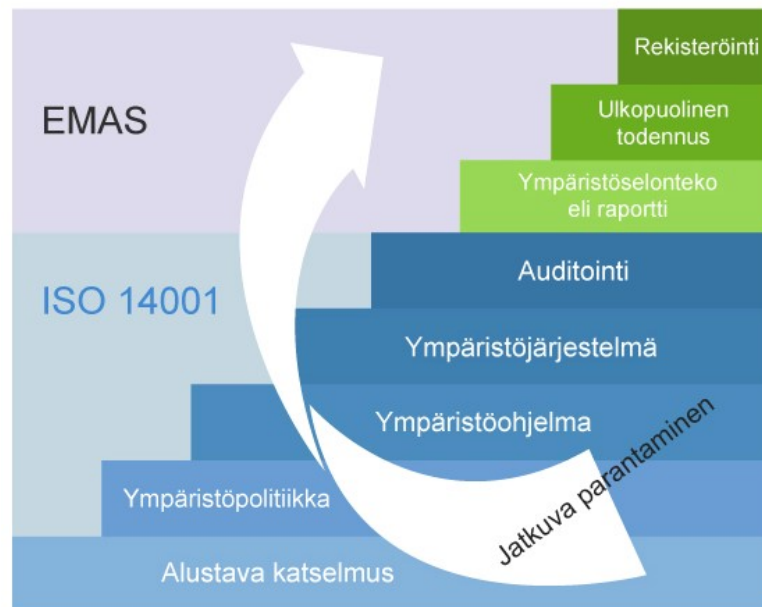
ISO 14001 -järjestelmää päivitettiin vuonna 2015 entistä enemmän ympäristönsuojeluun ja yrityksen johdon sitouttamiseen painottuen. Päivityksen myötä ympäristöasiat tulee sisällyttää yrityksen strategiseen suunnitteluun ja prosesseihin myös tuotteiden ja palveluiden elinkaareen ja viestinnän prosesseihin tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lisäksi ulkoisten prosessien ympäristönäkökohtia tulee uudistuksen myötä ohjata. Päivityksessä on meneillään kolmen vuoden siirtymävaihe, jonka aikana sertifioitujen yritysten tulee päivittää järjestelmänsä. (Suomen standardisoimisliitto SFS ry n.d.)

2.5.2 EMAS

EMAS (The EU Eco-management and Audit Scheme) on Euroopan komission luoma ja ylläpitämä ympäristöjärjestelmä. EMAS-järjestelmä tuli käyttöön teollisuuden organisaatioille suunnattuna vuonna 1993, Suomessa siihen on voinut liittyä vuodesta 1996 alkaen. Nykyään järjestelmä on käytössä koko maailmassa ja siihen voivat liittyä kaikkien toimialojen organisaatiot. Suomessa EMAS-järjestelmään voi liittyä Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kautta. (European Commission 2017; Pesonen ym. 2001, 13; Rohweder 2004, 167–168.)

EMAS on tarkoitettu yrityksille ja organisaatioille ympäristövastuullisuuden kehittämisen työkaluksi. Kuten kuvasta 2 (s. 10) näkee, EMAS on muuten sisällöltään lähes samanlainen kuin ISO 14001, mutta ISO 14001 kriteerien lisäksi myös ulkopuolisen arvioijan vahvistama julkinen ympäristölausunto

vaaditaan ennen EMAS-rekisteröintiä. EMAS edellyttää lisäksi ympäristölainsäädännön noudattamiseen sitoutumista eikä sen toteuttamisen tavoittelua kuten ISO 14001. Myös EMAS painottaa jatkavan parantamisen tärkeyttä. (European Commission, 2017a; Pesonen ym. 2001, 13-14; Rohweder 2004, 168–170; Suomen ympäristökeskus SYKE 2016b.)

Kuva 2. ISO 14001 ja EMAS-järjestelmien eroavaisuus (Suomen ympäristökeskus SYKE 2016a)

EMAS-järjestelmän rekisteröinti maksaa yhdeltä toimipaikalta 672 €, kun toimipaikan henkilöstön määrä on enintään 50 ja tällöin toimipaikan rekisteröintiin käytettävä tuntimäärä on kahdeksan tuntia. Mikäli toimipaikan henkilöstön määrä on yli 50, menee rekisteröintiin 14 tuntia ja tällöin rekisteröinnin hinta on 1 176 €. Ensimmäisen toimipaikan jälkeen seuraavista toimipaikoista maksettava rekisteröintimaksu on noin kolmasosa ensimmäisen toimipaikan rekisteröintimaksusta. Lisäksi jokaiselta rekisteröintiin käytettävältä perusmaksun yli menevältä tunnilta tulee 84 € maksu. Rekisteröinti on uusittava vuosittain, jolloin ensimmäisen toimipisteen uusintarekisteröinnin hinta on noin kaksi kolmannesta ensirekisteröinnin hinnasta. Seuraavien toimipisteiden uusintarekisteröinti maksaa saman verran kuin niiden ensi rekisteröintikin. (Suomen ympäristökeskus SYKE 2016b.)

2.5.3 Joutsenmerkki

Joutsenmerkki eli Pohjoismainen ympäristömerkki on mahdollista saada tuotteelle tai palvelulle, jolle Pohjoismainen ympäristölautakunta on vahvistanut ympäristömerkintävaatimukset. Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta on asettanut ympäristömerkintävaatimukset yli 70 tuoter ryhmälle, vaatimuksia päivitetään kolmen vuoden välein. (Ympäristöministeriö 2016.)

Joutsenmerkki on Suomen tunnetuin ympäristömerkki; tutkimusten mukaan jopa 88 % prosenttia suomalaisista tunnistaa sen (Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy n.d.a). Tunnettuutensa vuoksi Joutsenmerkin käyttöönotto voisi olla potentiaalinen vaihtoehto suomalaiselle, kuluttajille tuotteita myyvälle yritykselle, kuten Seppälän Koulukuvat Oy. Jotta tästä työstä saatavat tiedot palvelisivat mahdollisimman hyvin Seppälän Koulukuvat Oy:n tarpeita, seuraavassa tarkastellaan Joutsenmerkin kriteerejä ja maksuja digitaalisen valokuvakehityksen alalla.

Joutsenmerkin saamisen vaatimuksena on ympäristöselvitys, joka sisältää seuraavat kohdat:

- organisaation kuvaus
 - yrityksen mahdollinen kuuluminen ketjuun
 - yrityksen toimipisteet
 - kuvatuotannontekniikat, joille ympäristömerkkiä haetaan
 - yrityksen tarjoamat koulukuvauspalvelut tai vastaavat
- kemikaalilista: kuvatuotantoon käytettävät kemikaalit
- kemikaalilista: koneiden puhdistamiseen käytettävät kemikaalit
- kuvatuotantoon käytettävien kemikaalien luokittelu (ympäristölle vaarallinen, allergisoiva jne.)
- vaarallisten/kiellettyjen aineiden listan läpikäyminen ja tarkastus
- sähkönkulutus
- valokuvapaperi
- kemikaalilista: kuvien päällystämiseen käytettävät kemikaalit
- kuvien tilaaminen (tämä kohta vaaditaan vain koulukuvausta tai vastaavaa palvelua tarjoavilta yrityksiltä)
- jätehuolto: vaarallinen jäte
- jätehuolto: kemikaalit
- työolosuhteet. (Nordic Ecolabeling 2013.)

Ympäristöselvityksen lisäksi yrityksellä, joka haluaa digitaalisen valokuva-kehityksen tuotteelleen Joutsenmerkin, tulee olla ympäristöpolitiikka ja sen tulee suorittaa laadunvalvonta. Pakkausjätteiden tuottajavastuusta on huolehdittava lainsäädännön velvoitteiden mukaisesti, organisaation rakenne ja sen vastuuhenkilöt on nimettävä. Yrityksen on tarpeen mukaan järjestettävä ympäristömerkistä vastuussa oleville henkilöille koulutusta. Sen tulee huomioida ympäristömerkki myös hankinnoissaan ja huolehtia koneiden säännöllisistä teknisistä huolloista. (Nordic Ecolabeling 2013.)

Joutsenmerkittyjen tuotteiden tuotantoketjun on oltava jäljitettävä. Tuotteiden muutoksista on ilmoitettava Nordic Ecolabelingille. Tuotteiden ympäristömerkistä tulee tiedottaa myös asiakkaita. (Nordic Ecolabeling 2013.) Joutsenmerkkiä voi käyttää muun muassa painettuna tuotteessa tai tuotepakkauksessa, yrityksen internet-sivuilla ja mainoksissa (Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy n.d.b).

Joutsenmerkin kustannukset voivat olla suuret. Digitaalisen valokuvakehityksen alalla Joutsenmerkin uuden hakemuksen kertamaksu on 3 000 € ja uusintahakemuksen 1 500 €. Lisäksi vuosimaksuna on maksettava 0,15 % Joutsenmerkityn tuotteen liikevaihdosta. Minimimaksuna vuositasolla on kuitenkin digitaalisessa valokuvankehityksessä 1 500 € ja maksimimaksuna 15 000 €. (Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy n.d.c.)

2.5.4 Ekokompassi

Hyvinkäällä ja pääkaupunkiseudulla eli Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa toimivien yritysten ja tapahtumien on mahdollista hankkia Ekokompassi-sertifiointi. Koska Ekokompassi on pääkaupunkiseudulla jo melko suosittu sertifikaatti, laajenee se mahdollisesti tulevaisuudessa saataville myös muualle Suomeen, jolloin se voisi olla myös vaasalaisen Sepälän Koulukuvat Oy:n yksi sertifiointivaihtoehto. (Ekokompassi n.d.a.)

Tässä luvussa käsitellään Ekokompassin kriteereitä ja tämänhetkisiä hintoja. Koska opinnäytetyön tilaaja on yritys, rajataan tapahtumien Ekokompassi-sertifiointi pois ja keskitytään vain yritysten sertifiointiin.

Ekokompassin hinnoittelu on eri pääkaupunkiseudulla ja Hyvinkäällä. Pääkaupunkiseudulla hinnoittelu koostuu ensin suuremmasta rakentamismaksusta ja tämän jälkeen pienemmästä vuosittaisesta vuosimaksusta. Hyvinkäällä rakentamismaksu ja vuosimaksut ovat samanhintaiset. Taulukosta 2 nähdään rakentamismaksujen ja vuosimaksujen summat pääkaupunkiseudulla ja Hyvinkäällä yrityksen henkilöstön määrän mukaisesti. (Ekokompassi n.d.a.)

Taulukko 2. Ekokompassin hinnoittelu (Ekokompassi n.d.a)

Henkilöstön määrä	Rakentamismaksu, pääkaupunkiseutu	Vuosimaksu, pääkaupunkiseutu	Rakentamis- ja vuosimaksu, Hyvinkää
10–50	1 200 €	350 €	200 €
51–100	1 500 €	500 €	400 €
101–250	2 000 €	750 €	600 €
yli 250	sopimuksen mukaan	sopimuksen mukaan	sopimuksen mukaan

Ekokompassin saamiseksi yrityksen on noudatettava ympäristölainsäädäntöä ja sillä on oltava nimetty ympäristövastaava. Kuten monien ympäristösertifikaattien, myös Ekokompassin saadakseen on yrityksen tehtävä ympäristökatselmus ja sillä on oltava ympäristöpolitiikka. Yritykselle valitaan Ekokompassi-avainhenkilöt, jotka käyvät Ekokompassi-koulutuksen. Yrityksen on myös laadittava jätteidenhuoltosuunnitelma ja pidettävä kirjaa vaarallisista jätteistään sekä luetteloa käyttämistään kemikaaleista. (Ekokompassi n.d.b.)

Ekokompassi-sertifikaatin saadakseen on yrityksen lisäksi vuosittain laadittava ympäristöohjelma ja ohjelman edistymistä kuvaava seurantaraportti. Ympäristöohjelman tavoitteena on vähentää yrityksen ympäristövaikutuksia. Ympäristöohjelmaan valitaan vähintään kaksi osa-aluetta seuraavista:

- jätteiden määrän vähentäminen
- energiansäästö ja vihreään sähköön siirtyminen
- hankintojen ohjaaminen ympäristömyötäiseen suuntaan
- ympäristöasioiden huomioiminen myös alihankintana ostetuissa tuotteissa ja palveluissa
- materiaalitehokkuuden parantaminen tuotekehityksessä, tuotteen valmistuksessa tai palveluprosessissa
- logistiikan ja työmatkaliikkumisen tehostaminen
- ympäristöviestintä tai jokin muu Ekokompassin kanssa määritelty osa-alue. (Ekokompassi n.d.b.)

Ekokompassi edellyttää, että ympäristöohjelman osa-alueita vaihdetaan kolmen vuoden välein. Valituille osa-alueille kirjataan ympäristöohjelmaan tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden edistymisestä raportoidaan seurantaraportissa. (Ekokompassi n.d.b.)

3 SÄÄNNÖLLISEN YMPÄRISTÖTYÖN ENSIMMÄISET VAIHEET

Ympäristöstandardin hankkimista, ympäristöjärjestelmän luomista tai yleisellä tasolla ympäristövaikutuksiaan ja ympäristövastuutaan pohtivan yrityksen merkittävimmät lähtökohdat ovat alustavan ympäristökatselmuksen tekeminen ja ympäristöpolitiikan luominen. Nämä toimivat perustana ympäristötyölle ja niiden pohjalta voidaan pohtia mahdollisia ympäristömyönteisiä muutoksia yrityksen toimintatapoihin. Tässä luvussa perehdytään alustavan ympäristökatselmuksen tekemiseen ja ympäristöpolitiikan luomiseen sekä siihen, mitä mahdollista hyötyä näistä toimista on yritykselle.

3.1 Alustava ympäristökatselmus

Alustava ympäristökatselmus on yrityksen keino aloittaa järjestelmällinen ympäristötyö. Yritykselle ensimmäistä kertaa tehtävä ympäristökatselmus on alustava ympäristökatselmus. Katselmuksen avulla yrityksen toiminnan ympäristövaikutusten tilasta saadaan kattava kuva. Alustava ympäristökatselmus on yleensä myös ympäristösertifioinnin ensimmäinen askel.

ISO 14001 sertifioinnissa ei suoranaisesti vaadita ympäristökatselmuksen tekemistä, mutta yritys veloitetaan tuntemaan ympäristöasioiden hoidon

tasonsa. EMAS-rekisteröinti puolestaan edellyttää alustavan ympäristökatselmuksen tekemistä yrityksiltä, joilla ei ennestään ole ISO 14001 -sertifiointia. (Pesonen ym. 2001, 32.)

Alustavan ympäristökatselmuksen voi tehdä yrityksen ulkopuolinen henkilö tai yrityksen työntekijä. Ulkopuolisen henkilön on käytettävä hieman enemmän aikaa katselmuksen tekemiseen, sillä hänelle yrityksen toimintatavat ovat vieraita ja häneltä voi myös jäädä tämän vuoksi joku asia huomioimatta. Toisaalta ulkopuolisen henkilön on myös helpompi nähdä yritys ulkopuolelta täysin puolueettomasti. (Pesonen ym. 2001, 33–34.)

Pesonen ym. (2001, 32–34) luettelevat alustavan ympäristökatselmuksen sisältöön vähintään seuraavat aihealueet:

- lainsäädäntö ja alakohtainen sääntely
- merkittävien ympäristönäkökohtien yksilöinti
- nykyisten ympäristöhallintamenetelmien tarkastelu
- aikaisempien häiriötilanteiden läpikäynti.

Lainsäädäntö ja alakohtainen sääntely sekä lakien ja säädösten pääkohdat voidaan käydä päälinjoja puolin läpi katselmuksessa.

Merkittävien ympäristönäkökohtien yksilöintiin voidaan käyttää esimerkiksi taulukon 3 (s. 15) mukaista taulukkoa. Toiminta, tuote tai palvelu-sarakkeeseen luetellaan esimerkiksi yrityksen tuotantoon liittyviä teki-jöitä tai lopullisia tuotteita ja palveluita. Lisäksi taulukkoon merkitään toiminnasta, tuotteesta tai palvelusta aiheutuva ympäristönäkökohta ja ympäristövaikutus. Myös näiden vakavuus ja todennäköisyys eritellään, esimerkiksi asteikolla yhdestä kolmeen, tällöin:

- 1 = ei vakava / todennäköinen
- 2 = kohtalaisen vakava / todennäköinen
- 3 = vakava / todennäköinen.

Taulukossa 3 (s. 15) esitetään Pesosta ym. (2001, 16) mukaillen pohja, jota voidaan käyttää ympäristönäkökohtien yksilöintiin, kun tehdään alustavaa ympäristökatselmusta sekä kun päivitetään ympäristökatselmusta myöhemmin. Taulukkoa selkeyttämään siihen on lisätty muutama esimerkki yritysmaailman mahdollisista toiminnoista, tuotteista tai palveluista, niiden ympäristönäkökohdista ja ympäristövaikutuksista sekä niiden vakavuudesta ja todennäköisyydestä.

Taulukko 3. Esimerkki ympäristönäkökohtien yksilöimisestä (Pesonen ym. 2001, 16)

Toiminta, tuote tai palvelu	Ympäristönäkökohta	Ympäristövaikutus	Vakavuus	Todennäköisyys
Kemikaalien käsittely	Kaatumisriski	Maaperän ja vesistön saastuminen	3	1
Tuotteen paketoimien asiakkaalle	Pakkausmateriaalin käyttö	Puun käyttö	2	2
Liikematkat	Päästöt	Ilmansaasteet	2	3

Pesosen ym. (2001, 33) mukaan ympäristötyötä aloitettaessa on tutustuttava perusteellisesti yritystä velvoittavaan lainsäädäntöön ja sääntelyyn ja kirjattava se alustavaan ympäristökatselmukseen. Katselmuksessa määritetään yrityksen merkittävimmät ympäristönäkökohdat. Nykyisten ympäristöhallintamenetelmien tarkastelulla tarkoitetaan yrityksen toimintatapoja esimerkiksi jätteenhuollossa tai kemikaalienkäsittelyssä. Toimintatavat kirjataan katselmukseen, jotta nähdään, mitkä asiat hoidetaan jo hyvin ja missä olisi parannettavaa. Aikaisempien häiriötilanteiden ja niiden jälkitöimenpiteiden läpikäynti voi tuoda esille yrityksen ympäristöriskejä ja yrityksen heikkouksia tai vahvuuksia ympäristöriskien välttämiseksi. Lainsäädäntö, sääntely, ympäristönäkökohdat, nykyiset toimintatavat ja aikaisemmat häiriötilanteet ja niiden läpikäynti saadaan ympäristökatselmusta tehdessä myös kirjattua yhteen paikkaan, josta niiden pariin on helppo palata aina tarvittaessa.

3.2 Ympäristöpolitiikka

Ympäristösertifioinnin ja ympäristöjärjestelmän rakentamisen seuraava vaihe on yrityksen ympäristöpolitiikan luominen. Ympäristöpolitiikka on yrityksen julkinen lausunto sen ympäristöasioiden hoidosta. Ympäristöpolitiikassa määritellään yrityksen ympäristövaikutukset sekä yrityksen ympäristötoimien tavoitteet ja konkreettiset tavat, joilla yritys pyrkii tavoitteiden toteuttamiseen. (Pesonen ym. 2001, 12; Rohweder 2004, 170.)

ISO 14001 -standardissa määritellään, että ympäristöpolitiikan pitää soveltaa kyseisen yrityksen toimintaan ja sen ympäristövaikutuksiin. Standardin mukaan ympäristöpolitiikan tulee sisältää sitoutuminen lainsäädännön ja säädösten noudattamiseen sekä jatkuvan parantamisen periaatteeseen. Ympäristöpolitiikan tulee määritellä yrityksen ympäristönsuojelun päämäärät ja ottaa kantaa katselmointiin. Se on julkinen ja siitä tiedotetaan työntekijöille. (Pesonen ym. 2001, 34.)

Ympäristöpolitiikka luodaan yhdessä yrityksen johdon kanssa. Ylimmän johdon tehtävä on sitoutua ympäristöpolitiikan sisältöön ja sen toteuttamiseen ja varmistaa, että ympäristöpolitiikasta tiedotetaan ja, että se on julkinen ja saatavilla. (Pesonen ym. 2001, 12; Rohweder 2004, 170.)

4 YMPÄRISTÖTYÖ PYSYVÄKSI OSAKSI YRITYSTOIMINTAA

Alustavan ympäristökatselmuksen avulla yritys voi selvittää ympäristövaikutustensa nykytilan. Ympäristövastuullinen yritystoiminta kuitenkin edellyttää myös toimia ympäristövastuun edistämiseksi. Tässä luvussa pohditaan keinoja, joilla ympäristövastuu saadaan integroitua pysyväksi osaksi yrityksen toimintaa. Ympäristösertifikaatin omaava yritys joutuu ylläpitämään ympäristötyötään sertifikaatin säilyttääkseen. Tässä luvussa pohdittavat keinot ovat toimivia ympäristötyön ylläpitoon myös yrityksille, joilla ei ole erillistä ympäristösertifiointia.

4.1 Ympäristöohjelma

Ympäristöohjelma on toimivan ympäristöjärjestelmän keskeisin osa. Ympäristöohjelma koostuu yrityksen ympäristötavoitteista ja suunnitelmasta niiden toteuttamiseen. Ympäristöohjelmaan kirjataan konkreettisia toimia, joilla ympäristötavoitteisiin voidaan päästä. Siihen kirjataan myös ISO 14001 -järjestelmän vaatimusten mukaan tavoitteen saavuttamisen aikataulu, keinot, joilla tavoitteisiin päästään ja tavoitteesta vastuussa oleva henkilö. (Pesonen ym. 2001, 40.)

Jotta ympäristöohjelma olisi toimiva, on sitä pohdittaessa jo hyvä ottaa henkilöstöä mukaan ohjelman luomiseen. Ohjelmaa toteuttavien henkilöiden sitouttaminen ohjelman tavoitteisiin alusta alkaen toimii hyvänä motivaationa niiden läpiviemiseen. Henkilöstön sitoutumista helpottaa myös, jos henkilöstölle on ohjelman toteutusvaiheessa mahdollista kysyä ja kommentoida ohjelman sisältöä. (Asikainen 2006, 107.)

Asikainen (2006, 108–110) kuvaa ympäristöohjelmaa jatkuvana prosessina, jossa on kahdeksan askelta. Askeleet on kuvattu tarkemmin kuvassa 3 (s. 17). Ympäristöohjelman ensimmäiset vaiheet ovat kohteen valitseminen ja lähtötilanteen kartoittaminen. Tämän jälkeen mahdollisten muutosten hyödyt arvioidaan ja tavoitteet asetetaan. Kun tavoitteet on asetettu, valitaan keinot niiden toteuttamiseen ja tehdään toteutukselle vastuunjako. Tavoitteita tulee toteuttaa määrätietoisesti ja seurata säännöllisesti, jotta niiden toteutumisen mahdollisiin hankaluuksiin voidaan tarvittaessa puuttua. Muutosten pysyvyyden varmistamiseksi seuranta jatketaan vielä, kun tavoitteet on saavutettu, ja tämän jälkeen voidaan aloittaa alusta ja valita joko uusia kohteita tai, halutessa, kiristää aiemmin asetettuja tavoitteita.

Kuva 3. Ympäristöohjelman kahdeksan askelta (Asikainen 2006, 108)

4.2 Ympäristöviestintä

Yrityksen ympäristötoimista ja vastuullisuudesta kannattaa viestiä kattavasti sen sidosryhmille. Erityisesti työntekijöille ympäristötoimista viestiminen on oleellinen osa ympäristötyön perusteellista integroimista yritystoimintaan. Ympäristöraportointi eli ympäristökatselmukset, ympäristöpolitiikka ja ympäristöohjelmat, on usein yrityksen sisäistä ympäristöviestintää ja näin ollen merkittävä osa huolellista ympäristötyötä (Harmaala & Jallinoja 2012, 162). Nurmen (2006, 139) mukaan ympäristöraportoinnin välityksellä voidaan myös viestiä yrityksen vastuullisuudesta sen sidosryhmille.

Yrityksen julkista ympäristöviestintää on ympäristöpolitiikka, joka voidaan laittaa näkyviin esimerkiksi yrityksen internet-sivuille. Ympäristöviestintää voi sisällyttää myös markkinointiin ja mainontaan ja tällä tavalla tuoda yrityksen ympäristöarvoja esille myös asiakkaille ja yhteistyökumppaneille. Markkinoinnissa ympäristöviestinnässä tulee olla erityisen huolellinen, sillä kuluttajat ovat tiedostavia ja huomaavat helposti tyhjät sanat. Yrityksen ympäristöviestintään kannattaa valita vastuuhenkilö. Mikäli vastuuhenkilönä on esimerkiksi viestinnän tai markkinoinnin ammattilainen, on viestintää hyvä tehdä yhteistyössä ympäristöasioiden asiantuntijan kanssa. (Harmaala & Jallinoja 2012, 165, 169–170.)

4.3 Ylläpito ja seuranta

Yrityksen ympäristötoimien tilaa voi seurata esimerkiksi vuosittaisella ympäristökatselmuksen päivittämisellä. Mikäli yritys on toteuttanut ympäristöohjelmaa ja saanut parannuksia eri osa-alueisiin, tulee niiden uusi tila päivittää katselmukseen. Katselmuksen teon jälkeen voi taas aloittaa kierroksen alusta ja päivittää ympäristöohjelmaan uudet tavoitteet. Näin voi varmistaa myös jatkuvan kehittämisen periaatteen toteutumisen. (Pesonen ym. 2001, 72.)

Ympäristöjärjestelmän toimivuutta ja riittävyyttä kannattaa säännöllisesti arvioida johdon katselmuksissa. Johdon katselmuksessa voidaan tarvittaessa päättää esimerkiksi ympäristötavoitteiden tai ympäristöpolitiikan päivittämisestä.

5 TYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyön teoriapohjaa käytetään apuna alustavan ympäristökatselmuksen tekemisessä työn tilaajalle Seppälän Koulukuvat Oy:lle. Alustava ympäristökatselmus kartoittaa yrityksen ympäristövastuullisuuden nykytilan ottamatta kantaa yrityksen mahdollisten ympäristötoimien riittävyyteen. Katselmuksesta saadaan selkeä käsitys siitä, miten asiat hoidetaan ja on hoidettu.

Seppälän Koulukuvat Oy haluaa toimia ympäristövastuullisesti ja puuttua tarpeen mukaan yrityksen toiminnan mahdollisiin ympäristövaikutuksiin. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on päätetty aloittaa perusteellinen ympäristötyö alustavan ympäristökatselmuksen tekemisellä ja ympäristöpolitiikan luomisella. Alustavan ympäristökatselmuksen tekoprosessi käydään läpi luvussa 6.

Yrityksen ympäristöpolitiikasta käydään opinnäytetyön valmistuttua keskusteluita yritysjohtajan kanssa ja tämän jälkeen yritykselle luodaan julkinen ympäristöpolitiikka. Alustavan ympäristökatselmuksen valmistuttua voidaan pohtia, onko tarvetta kehittää toimintatapoja joiltain osin ympäristöystävällisempään suuntaan. Mahdollisia muita jatkotoimenpiteitä Seppälän Koulukuvat Oy:n ympäristövastuulliselle yritystoiminnalle esitellään tarkemmin luvussa 7.

5.1 Ympäristökatselmus voi järkevöittää toimintaa

Ympäristökatselmuksen teon jälkeen saatetaan huomata toiminnassa epäkohtia, joita korjaamalla voitaisi säästää luontoa, aikaa ja rahaa. Ympäristökatselmusta tehtäessä käydään perusteellisesti läpi yrityksen prosessit ja voidaan löytää kohtia, joissa toiminta kaipaisi tehostamista, esimerkiksi turhan välivaiheen poistamisella.

Ympäristökatselmuksessa tarkkaillaan esimerkiksi yrityksen jätevirtoja ja energian- ja vedenkulutusta. Näitä läpikäydessä, voidaan huomata, että toisenlaiset ratkaisut, esimerkiksi sähkön lähteen valinnassa, voisivat olla edukkaampia ympäristölle ja sen lisäksi myös yritykselle taloudellisesti. Tavoitteena on tarkastella Seppälän Koulukuvat Oy:n nykyisiä toimintatapoja erityisesti ympäristönäkökulmasta.

5.2 Ympäristötoimilla kilpailuetua

Koulukuvasalalla asiakkaat ovat usein ympäristötietoisia ja toisinaan kuvausyrityksen yhtenä ratkaisevana valintakriteerinä on ympäristöystävällisyys. Seppälän Koulukuvat Oy:n suurimmalla kilpailijalla onkin jo Ekokompassi-sertifikaatti.

Useille kouluille ja päiväkodeille on myönnetty Vihreä lippu. Vihreä lippu on FEE (Foundation for Environmental Education) Suomen eli Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry:n kestävän kehityksen ohjelma päiväkodeille, kouluille, oppilaitoksille sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille (FEE Suomi 2016; Vihreälippu n.d.). Vihreä lippu -toiminnassa mukana olevat koulut ja päiväkodit saattavat painottaa kuvausyrityksen valinnassa ympäristöarvoja muita kouluja ja päiväkoteja enemmän.

6 ALUSTAVA YMPÄRISTÖKATSELMUS SEPPÄLÄN KOULUKUVAT OY:LLE

Seppälän Koulukuvat Oy:n alustava ympäristökatselmus tehdään pelkästään yrityksen sisäiseen käyttöön. Sen tavoitteena on päästä ajan tasalle yrityksen ympäristövaikutusten nykytilasta. Tässä luvussa käsitellään alustavan ympäristökatselmuksen tekemistä työprosessina ja esitellään prosessin kulku.

6.1 Työn vaiheet

Seppälän Koulukuvat Oy:n alustavaa ympäristökatselmusta työstettiin yhtä aikaa opinnäytetyön kanssa keväällä ja kesällä 2017, se viimeistellään opinnäytetyön valmistuttua syksyllä 2017. Ympäristöpolitiikasta käydään keskusteluita vasta opinnäytetyön ja alustavan ympäristökatselmuksen valmistuttua. Alustavan ympäristökatselmuksen tekoon oli varattu riittävästi aikaa.

Ympäristötoimien aloittamiseen aloite tuli Seppälän Koulukuvat Oy:n johdolta. Ensimmäisinä toimina päätettiin tehdä alustava ympäristökatselmus tämän opinnäytetyön avulla. Alustavan ympäristökatselmuksen tekeminen aloitettiin aloituspalaverilla toukokuussa 2017. Palaveriin osallistui katselmuksen tekijän lisäksi toimitusjohtaja, myyntijohtaja, myyntipääl-

likkö ja markkinointisuunnittelija. Aloituspalaveriin osallistuneita henkilöitä pidettiin viikoittain ajan tasalla työn etenemisestä. Työn loppupuolella heiltä pyydettiin kommentteja ja niiden pohjalta tehtiin vielä muutamia lisäyksiä alustavaan ympäristökatselmukseen.

6.2 Työskentelytavat

Alustavaa ympäristökatselmusta työsti vain yksi henkilö, joka nimettiin samalla Seppälän Koulukuvat Oy:n ympäristösuunnittelijaksi. Työ tehtiin normaalilla työajalla täysipäiväisenä työnä kevään ja kesän aikana Seppälän Koulukuvat Oy:n Keravan toimistolla ja osittain etätöinä. Viimeisimpiä tarkennuksia alustavaan ympäristökatselmukseen tehdään osapäiväisesti muiden työtehtävien ohella myös syksyllä 2017 vielä opinnäytetyön valmistuttua. Lisäksi alustavan ympäristökatselmuksen pohjatyöksi tehtiin keväällä 2017 haastatteluja eri osastoilla Seppälän Koulukuvat Oy:n pääkonttorilla Vaasassa.

Työhön saatiin kemikaalitiedot ja tarkempaa tietoa kuvatulostuksesta laboratoriopäälliköltä. Lajittelupäälliköltä saatiin tarkka kuvaus lajitteluosaston prosessista, jossa kuvat kirjataan järjestelmään ja lopulta lähetetään asiakkaille. Talousjohtajalta saatiin yrityksen henkilöstömäärät, energiankulutus- ja jätemäärätietoja. Seppälän Koulukuvat Oy:n toimitusjohtajalta saatiin tietoja tavarantoimittajista. IT-osastolta saatiin tiedot tehtyjen palautusten ja nettikaupassa tehtyjen ostojen määräistä.

Alustavaa ympäristökatselmusta ovat Seppälän Koulukuvat Oy:n toimitusjohtajan, myyntijohtajan, myyntipäällikön ja markkinointisuunnittelijan lisäksi kommentoineet tämän opinnäytetyön ohjaaja ja opponetti. Myös heidän kommenttiansa pohjalta on tehty tarvittavia muutoksia ja lisäyksiä alustavaan ympäristökatselmukseen.

6.3 Työn toteutus

Seppälän Koulukuvat Oy:n alustava ympäristökatselmus sisältää yrityksen perustiedot, joita ovat

- organisaatiokaavio
- henkilöstö
- prosessikaavio
- tuotteet ja tuotteiden elinkaari
- markkina-alue ja -segmentit (koulukuvaus, päiväkotikuvaus, urheiluseurakuvaus, yritysten henkilöstökuvaus)
- yrityksen ympäristö: etäisyys häiriintyvistä kohteista.

Yrityksen perustietojen jälkeen ympäristökatselmuksessa tarkastellaan sidosryhmien odotuksia ja asenteita ympäristöasioihin. Tavarantoimittajilta selvitettiin suoraan tiedustelemalla tai heidän internet-sivuiltaan, mikä on

heidän mahdollinen ympäristökantansa. Seppälän Koulukuvat Oy:lle tavaraa toimittaa esimerkiksi painotalo (lomakkeita ja muuta paperia), lisäksi lahjatuotteet kuten kynät ja mikit hankitaan tavarantoimittajilta. Myös työntekijöiden ympäristötietoisuuden tasoa pohditaan katselmuksessa, mutta siihen ei syvemmin perehdytä, sillä työntekijöille osoitettua kyselyä tai muuta vastaava ei ole sesonkiluontoisen työn vuoksi mahdollista tehdä. Yhtenä merkittävänä asiana käsitellään asiakkaiden eli koulujen ja päiväkotien sekä loppuasiakkaiden eli huoltajien odotuksia ympäristövastuullisuudesta. Koulujen ja päiväkotien mahdollinen Vihreä lippu-toiminta käsitellään alustavassa ympäristökatselmuksessa.

Alustavassa ympäristökatselmuksessa selvitetään myös kattavasti läpi Seppälän Koulukuvat Oy:n toiminnan luvanvaraisuus. Katselmuksessa käsitellään toimintaa koskevat lait ja asetukset, koulu- ja päiväkotikuvauksia koskevat suositukset, henkilöstön hyvinvointi ja tietoturva-asiat. Ympäristölainsäädännöstä käsitellään yrityksen toimintaa koskevia lakeja, joita ovat

- ympäristösuojelunlaki
- jätelaki
- kemikaalilaki
- laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta
- työturvallisuuslaki
- kuluttajaturvallisuuslaki
- kuluttajasuojalaki
- henkilötietolaki.

Lisäksi alustavassa ympäristökatselmuksessa käsitellään valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista sekä EU:n asetus kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH) sekä Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta.

Seppälän Koulukuvat Oy:n ympäristönäkökohdat määritellään ja arvotetaan katselmuksessa ja tarkemmin käsitellään toiminnan vaikutukset ympäröivään ympäristöön. Yrityksen veden- ja energiankäyttö, päästöt ilmaan ja jätevirrat käydään myös läpi. Lopuksi tehdään yhteenveto yrityksen ympäristönäkökohdista. Yhteenvedosta tehdään taulukko, jossa ympäristönäkökohtien merkittävyys ja todennäköisyys arvotetaan.

Myös mahdolliset riski- ja häiriötilanteet käydään läpi alustavassa ympäristökatselmuksessa. Lisäksi mahdolliset aiemmat poikkeustilanteet sekä niiden käsittely listataan.

7 YMPÄRISTÖTYÖN JATKAMINEN SEPPÄLÄN KOULUKUVAT OY:SSÄ

Tässä luvussa pohditaan Seppälän Koulukuvat Oy:n mahdollisia jatkotoimia ympäristövastuullisuuden syventämiseen ja ylläpitoon. Lisäksi käsitellään mahdollisuutta luoda ympäristöohjelma ja sitä, minkälainen ympäristöohjelma voisi pääpiirteittäin olla sisällöltään. Pohditaan myös lyhyesti ympäristöviestintää ja ympäristötyön jatkuvuutta ja seurantaa.

7.1 Ympäristöohjelman luominen

Kun alustava ympäristökatselmus ja ympäristöpolitiikka ovat valmiita, voidaan jatkossa tehdä Seppälän Koulukuvat Oy:lle ympäristöohjelma. Looginen tapa lähteä toteuttamaan ympäristötyötä käytäntöön, ja samalla taata jatkuvan parantamisen periaate, on asettaa ympäristötavoitteita alustavan ympäristökatselmuksen pohjalta.

Ympäristöohjelmaan kirjataan kehityskohteet ja niille asetetut tavoitteet. Kehityskohteita voivat olla esimerkiksi

- jätteiden lajittelu
- jätemäärän vähentäminen
- energian käytön vähentäminen
- veden käytön vähentäminen
- päästöjen määrän vähentäminen
- yrityksen sisäisen ympäristöosaamisen lisääminen
- alihankkijoiden ympäristövaikutukset
- ympäristöviestintä.

Ympäristöohjelman kehityskohtien valitsemisessa voidaan käyttää apuna alustavassa ympäristökatselmuksessa tehtyä taulukkoa ympäristönäkökohdista. Taulukon avulla valitaan niitä kehityskohteita, jotka ovat ilmenneet todennäköisimpinä ja merkittävimpinä. Ympäristöohjelmaan on suositeltavaa valita vain muutama kehityskohde kerralla, jotta niihin voidaan paneutua perusteellisesti ja ne saadaan toteutettua huolellisesti.

Ohjelmassa esitetään keinot, joilla tavoitteisiin pyritään, ja nimetään vastuuhenkilöitä seuraamaan tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteille tulee myös asettaa mittareita, joiden avulla niiden toteutumista voidaan seurata. Tavoitteiden toteutumiselle asetetaan aikataulu, jotta tavoitteisiin pyrkimistä toteutetaan aktiivisesti.

Ympäristöohjelmaa voidaan päivittää vuosittain johdon katselmuksen yhteydessä. Ohjelmaa päivitettäessä tavoitteisiin pääsy tarkistetaan ja pohditaan, asetetaanko samoille kehityskohteille uudet tiukemmat tavoitteet vai vaihdetaanko kehityskohteita. Ympäristöohjelman avulla voidaan taata jatkuvan parantamisen periaatteen toteutuminen.

Ympäristöohjelmaa varten voidaan tehdä esimerkiksi taulukon 4 mukainen yksinkertainen taulukko, jonka avulla voidaan kullekin kehityskohteelle asettaa tavoite. Lisäksi tavoitteille voidaan kirjata keinot niiden saavuttamiseen, mittarit ja halutessa myös vastuuhenkilöt. Taulukossa 4 on esimerkkinä muutamia kehityskohteita, tavoitteita, keinoja niihin pääsemiseen ja mittarit kullekin tavoitteelle. Kehityskohteet ja tavoitteet on taulukkoon 4 otettu esimerkeiksi aiemmin mainittujen kehityskohde-esimerkkien pohjalta.

Taulukko 4. Esimerkki ympäristöohjelman toteutuksessa käytettävästä taulukosta

Kehityskohde	Tavoite	Keinot	Mittarit
Jätteiden lajittelu	Yhä vähemmän sekajätettä.	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään biojätteen ja muovin keräysastiat. - Neuvotaan henkilöstölle uudet lajitteluohjeet. - Tehdään kirjalliset lajitteluohjeet roska-astioiden luo. 	Tarkkaillaan syntyvää jättemäärää.
Energian käyttö	Ekologisempaa sähköä.	Vaihdetaan esim. tuulitai aurinkosähköön.	Tuuli-/aurinkosähkön osuus kaikesta sähkönkulutuksesta.
Alihankkijoiden ympäristövaikutukset	Ympäristöystävälliset alihankkijat (välillisen ympäristövastuun toteuttaminen).	<ul style="list-style-type: none"> - Vaaditaan alihankkijoilta selvitystä ympäristövastuustaan - Tarvittaessa vaihdetaan alihankkijoita 	Ympäristösertifioitujen alihankkijoiden määrä.
Energian käytön vähentäminen	Sähkölasku pienemmäksi.	<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään työntekijöille ohjeet energiansäästöä varten - Käytetään laitteita mahdollisimman energiatehokkaasti 	Seurataan sähkönkulutusta.

7.2 Ympäristöviestintä

Kun yrityksen aktivoi ympäristötyötänsä, on sen tärkeää aktivoida myös ympäristöviestintäänsä. Viestintää lisättäessä asiakkaille ja yhteistyökumppaneille kannattaa sitä lisätä myös yrityksen sisällä. Etenkin Seppälän Koulukuvat Oy:n kaltaisessa yrityksessä, jossa on useampi toimipiste ja työntekijöitä eri toimipisteissä ja paikkakunnilla, on erityisen tärkeää viestiä selkeästi myös työntekijöille ympäristötavoitteista ja ympäristöpolitiikasta. Jos ympäristöohjelma luodaan, tulee sen sisältämistä tavoitteista informoida koko henkilöstöä.

Alustavan ympäristökatselmuksen valmistuttua ja jatkotoimenpiteistä päätettäessä voi niistä olla hyvä viestiä myös aktiivisesti asiakkaille. Aktiivisesta otteesta ympäristöasioihin voi hyvin toteutettuna olla Seppälän Koulukuvat Oy:lle todellista markkinoinnillista ja myynnillistä etua, jonka vuoksi siitä viestimiseen kannattaa panostaa huolella.

7.3 Ympäristötoimien ylläpitäminen ja seuranta

Ympäristöohjelman toteutumista ja ympäristöpolitiikan ajantasaisuutta on suositeltavaa tarkastella säännöllisin väliajoin, esimerkiksi vuoden välein, johdon katselmuksessa. Johdon sitoutuminen on tärkeää ympäristötoimien ylläpidossa ja tämän vuoksi myös säännölliset johdon katselmuksot ovat suositeltavia.

Ympäristötoimien tuloksia voidaan seurata ympäristökatselmuksen avulla ja siksi sen päivittäminen tulisi sisällyttää säännölliseksi osaksi ympäristötyötä. Seurannan helpottamiseksi ympäristökatselmus olisi hyvä päivittää hieman ennen johdon katselmusta. Tällöin päivitetystä ympäristökatselmuksesta saataisiin johdon katselmukseen ajan tasaiset tiedot ympäristötyön toteutumisesta.

8 POHDINTA

Yrityksen ympäristötoimien perustana toimivat yritys- ja ympäristövastuu. Onnistuakseen ympäristötoimissa, on yrityksen toimittava vastuullisesti, ymmärrettävä yritys vastuun ja ympäristövastuun käsitteet sekä tunnettava perusteellisesti toimintaansa koskeva ympäristölainsäädäntö, velvoitteet ja asetukset. Ympäristövastuullisesti toimiakseen yrityksen tulee varmistaa, että se ylittää toiminnassaan ympäristölainsäädännön vähimmäisvaatimukset.

Helpoin keino yrityksen aktiivisen ympäristötyön toteuttamiseen on ympäristöjärjestelmän luominen ja seuraaminen. Tällöin kullekin toiminnolle on aikansa ja tavoitteensa. Pk-yrityksen ei välttämättä tarvitse hankkia ym-

päristöjärjestelmälleen ulkopuolista sertifiointia, joskin sertifiointi voi joidenkin sidosryhmien silmissä toimia imagon kohottajana tuomalla uskottavuutta yrityksen ympäristötoimille. Kun yrityksen on sitoutunut jatkuvan parantamisen periaatteeseen, on sen ympäristöjärjestelmä todennäköisesti toimiva ja sitä päivitetään ja ylläpidetään säännöllisesti.

Pk-yrityksen pohtiessa ympäristötoimien aktivoimista, voi ongelmaksi koitua ajan ja tekijöiden puute. Ympäristötyö voidaan pienemmissä yrityksissä usein kokea yritystoiminnalle toisarvoisena ja yrityksillä voi olla hankaluuksia nähdä sen positiivisia vaikutuksia liiketoiminnalleen. Jos ympäristötyöhön paneutuminen ja sitoutuminen ei lähde yrityksen sisältä, ei siitä välttämättä saada kunnollista otetta. Tällöin myös ympäristötyön integroiminen yrityksen jokapäiväiseen toimintaan voi olla hankalaa. Yrityksen johdon tulee sitoutua ympäristötyöhön ja ympäristöjohtamisen keinoin koko yrityksen henkilökunta tulee aktivoida mukaan ympäristötoimiin.

Seppälän Koulukuvat Oy:n johdon sitoutuminen ympäristötoimiin toimii yrityksen aktiivisen ympäristötyön aloittamiselle ja pyörittämiselle hyvänä perustana. Koska yrityksen johto teki aloitteen ympäristötyön aktivoimiselle, on odotettavissa myös johdon sitoutuminen ympäristötoimiin pitkällä tähtäimellä. Myös ympäristötyön toteuttaminen on yritykselle melko vaivatonta, sillä ympäristöalan asiantuntijuutta löytyy Seppälän Koulukuvat Oy:n omasta henkilökunnasta.

Seppälän Koulukuvat Oy:n ympäristötoimien aktivoimiseksi yrityksen on varattava riittävästi resursseja: ympäristötyötä tekeville henkilölle tai tekeville henkilöille aikaa paneutua työhön. Yrityksen ympäristötyön aloittaminen ja alustavan ympäristökatselmuksen valmiiksi saattaminen onnistuvat tämän opinnäytetyön avulla. Opinnäytetyö antaa myös työvälineitä yritykselle ympäristötyön seuraaviin vaiheisiin.

LÄHTEET

Asikainen. (2006). Toimiston ympäristöasiat. Teoksessa S. Sarkkinen (toim.). *Ympäristövastuu työpaikalla*. Helsinki: Edita Prima Oy, 10–117.

Ekokompassi. (n.d.a). Ekokompassin hinnoittelu. Haettu 4.9.2017 osoitteesta <http://www.ekokompassi.fi/yritykset/hinnasto/>.

Ekokompassi. (n.d.b). Ekokompassi-kriteerit yrityksille. Haettu 4.9.2017 osoitteesta <http://www.ekokompassi.fi/yritykset/kriteerit/>.

European Comission. (2017). What is EMAS? Haettu 9.8.2017 osoitteesta http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm.

FEE Suomi. (2016). Toiminta. Haettu 14.6.2017 osoitteesta <https://www.feesuomi.fi/toiminta>.

Harmaala, M-M. & Jallinoja, N. (2012). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Henkilötietolaki 523/1999. Haettu 22.6.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>.

Juutinen, S. & Steiner, M-L. (2010). *Strateginen yritysvastuu*. Juva: WS Bookwell Oy.

Jätelaki 646/2011. Haettu 29.5.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>.

Kemikaalilaki 599/2013. Haettu 29.5.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130599>.

Kippo-Edlund, P. (2006). Ympäristöjohtaminen ja ympäristöjärjestelmä. Teoksessa S. Sarkkinen (toim.). *Ympäristövastuu työpaikalla*. Helsinki: Edita Prima Oy, 118–125.

Kiwa Inspecta. (n.d.). Ympäristöjärjestelmän sertifiointi (ISO 14001). Haettu 2.10.2017 osoitteesta <https://www.inspecta.fi/Palvelut/Sertifiointi-ja-arviointi/Johtamisjarjestelmasertifiointi/ymparisto/Ymparistojarjestelman-sertifiointi-ISO-14001/>.

Kuluttajansuojalaki 38/1978. Haettu 21.6.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>.

Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011. Haettu 8.8.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110920>.

Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2013). *Yritysvastuu – Raportointi- ja laskentaperiaatteet*. Porvoo: Bookwell Oy.

Nordic Ecolabeling. (2013). Nordic Ecolabelling for Digital Photographic Development Services. Haettu 15.8.2017 osoitteesta https://joutsenmerkki.fi/wp-content/uploads/2017/03/081e_3_1_CD-1.pdf.

Nurmi, P. (2006). Ympäristövastuu ja -raportointi pk-yrityksessä. Teoksessa S. Sarkkinen (toim.). *Ympäristövastuu työpaikalla*. Helsinki: Edita Prima Oy, 136–141.

Pesonen, H-L., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. (2001). *Yrityksen ympäristöjärjestelmän rakentaminen*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Rohweder, L. (2004). *Yritysvastuu – Kestävää kehitystä organisaatiotallalla*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Suomen standardisoimisliitto SFS ry. (n.d.). ISO 14001:2015. Haettu 15.8.2017 osoitteesta https://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/tuotteet_valokeilassa/iso_14000_ymparistojohtaminen/iso_14001_2015.

Suomen YK-liitto. (2015). Mikä kestävä kehitys? Haettu 8.8.2017 osoitteesta <http://www.ykliitto.fi/vaikuttamistyo/pallonkutistajat-kestavaman-tulevaisuuden-puolesta/mika-kestava-kehitys>.

Suomen ympäristökeskus SYKE. (2016a). EMAS-järjestelmä ja sen toteuttaminen. Haettu 10.8.2017 osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Ymparistojarjestelmat_ja_johtaminen/EMASin_toteuttaminen.

Suomen ympäristökeskus SYKE. (2016b). EMAS-rekisteröinti, -lomakkeet ja -maksut. Haettu 10.8.2017 osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Ymparistojarjestelmat_ja_johtaminen/EMASrekisterointi_lomakkeet_ja_maksut.

Työturvallisuuslaki 738/2002. Haettu 29.5.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>.

Vihreä lippu. (n.d). Ohjelman esittely. Haettu 24.5.2017 osoitteesta <http://vihrealippu.fi/esittely/>.

WCED. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development, Our Common Future. UN documents. Haettu 1.10.2017 osoitteesta <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>.

Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy. (n.d.a). Tutkittua tietoa. Haettu 15.8.2017 osoitteesta <https://joutsenmerkki.fi/yrityksille/115528-2/>.

Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy. (n.d.b). Merkin käyttö. Haettu 2.10.2017 osoitteesta <https://ioutsenmerkki.fi/yrityksille/merkin-kaytto/>.

Ympäristömerkintä – Motiva Services Oy. (n.d.c). Digitaalinen valokuvankehitys. Haettu 15.8.2017 osoitteesta <https://ioutsenmerkki.fi/kriteerit/081-digitaalinen-valokuvankehitys-3/>.

Ympäristöministeriö. (2016). Ympäristömerkit. Haettu 21.9.2017 osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Tuotesuunnittelu_ja_tuotteet/Ymparistomerkit.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Haettu 29.5.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527>.